

יגדיל תורה

חברת לזמדי שי"ם

לחיזוק לימוד
הדף היומי

בס"ד

טעימה שבועית בלימוד הדף היומי

חושך גלמודי, מהנאמך כפול גזי' מצוה

דג שיש לו קשקשת ללא סנפיר והיא סם המוות

רצה הקב"ה לזכות ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר משנה, מכות כג:

בספר "זית רענן" (על הילקוט דף קנו סוד"ה תנו) - מבעל ה'מוגן אברהם' (על שו"ע), מביא פירוש נפלא על הגמרא במסכת חולין (דף סו ע"ב; כע"ז מסכת נדה דף נא ע"ב), תנן התם: כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת; יש לו קשקשת ויש לו סנפיר - דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת - דג טמא. ... וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר! א"ר אבהו, וכן תנא דבי ר' ישמעאל: יגדיל תורה ויאדיר (ישע"י מב, כא).

וזל"ק: "יגדיל תורה ויאדיר. יען שלא נמצא בכל הש"ס תירוץ זה רק בכאן, צריך לתת לב מה ראו על ככה, וגם קשה דא"כ בכל התורה כולה נימא הכי. והתוס' הרגישו בזה, וכתבו "הרבה טעמים אמר לנו לידע מהו קשקשים" ע"ש. ועדיין לא יצאנו ידי חובתינו.

והנראה לי, שכתב מהרר"ל בס' 'מעדני מלך', בשם מהר"ר אהרן רופא מווינא, שנמצא דג אחד שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר, ואותו דג הוא סם המוות, ע"ש במסכת חולין.

ואיתא בסוף מכות (דף כג ע"ב): ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, פרש"י (ר"ל פי' הריב"ן הנדפס שם במקומו של פירש"י) שקצים ורמשים מאוסים על האדם, ולמה הוצרכו התורה לאוסרם, אלא חפץ הקב"ה לזכות את ישראל שיהיה להם שכר טוב מאת ד' בעולם, לפיכך אסרה בפירוש, שנאמר ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, וצוה מה שבלא"ה אין ראוי לאכילה.

א"כ הכא נמי המקשן ידע דאיכא דג אחד שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר, אך הוא סם המוות ובלא"ה לא יאכלוהו, א"כ למה כתיב 'סנפיר', ולזה משני 'יגדיל תורה ויאדיר', דהקב"ה רצה להגדיל תורה דאם לא היו אסורין מדין תורה לא היה שכר על זה."

ונחזיק לציין, מוש"כ ה'חתם סופר' מסכת חולין (דף סו ע"ב), אחרי שמביא דרוש בזה (ע"ש), ומסיים: שוב מצאתי כעין זה בזית רענן עיין בילקוט פ' שמני, והוא דרך דרוש.

ומסיק החת"ס וכותב: שוב נתברר לנו ע"י מומחים בחכמת הטבע וגם הראינו בספרי הטבע שה'שטינקוס' איננו חית הים כלל, אלא גדולו ביבשה על שפת הים (וקופף) [וקופץ] בים לפעמים כצפרדע, והוא מין קראקטי"ל קטן שקראו רבינו חננאל א"ל תמס"ח שלדעתו הוא הצפרדע שבמצרים, ונאמנו דברי חז"ל שבמים כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר.